

fo.remissvar@regeringskansliet.se
fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65)

Diarienummer Fö2024/01668

Bakgrund

Försvarsdepartementet har remitterat betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65).

Utredningen har sin bakgrund i ett försämrat säkerhetspolitiskt läge i Sveriges närområde och i övriga Europa. Detta försämrade läge beror på det anfallskrig som Ryssland inledde mot Ukraina och som fortfarande pågår. Denna situation har lett till att nya krav måste ställas på kommuner och regioner när det gäller deras grundläggande verksamhetsförmåga om det skulle bli krig i Sverige.

Svenskt Vattens synpunkter

Svenskt Vatten instämmer i behovet av tydlighet och ett mer omfattande uppdrag för kommunerna om landets robusthet ska förbättras och förstärkas.

Svenskt Vatten välkomnar förtydligandet att kommunen ska klara att försörja sina samhällsviktiga verksamheter av grundläggande betydelse för människors liv och hälsa med dricksvatten på egen hand under cirka två veckor vid kvalificerade fredstida krissituationer eller höjd beredskap. Det är ett rimligt tidsperspektiv att planera sin verksamhets robusthet utifrån.

Avledning av avloppsvatten nämns inte i dessa delar, men rimligtvis gäller samma tidshorisont för båda vattentjänsterna.

För att klara ett sådant uppdrag är vatten- och avloppsverksamheten beroende av att det bl a finns elförsörjning och drivmedel. Drivmedel behövs både för reservkraftverk och fordon. Planering och lager för dessa resurser behövs i ett större perspektiv och att hantera exempelvis drivmedelslager för två veckor i verksamheten är inte vare sig praktiskt eller kostnadseffektivt. Här blir den

övergripande kommunala planeringen och samordningen regionalt en förutsättning för vattenförsörjning och avloppshantering.

För kemikalietillgång har Livsmedelsverket fått i uppdrag att arbeta med frågan. Det är viktigt att detta arbete resulterar i en robust nationell struktur.

De kostnadsanalyser som redovisas i utredningen innehåller ingen uppskattning av de kostnader som uppkommer för att anpassa va-verksamheten till utredningens kravbild.

De förväntade ekonomiska konsekvenserna omfattar följaktligen inte sådana kostnader som kan uppstå till följd av kommuners och regioners särskilda förberedande åtgärder inför fredstida krissituationer eller höjd beredskap på verksamhetsområden som är särskilt reglerade i specialförfattningar. Exempelvis kan det avse vilka personella eller materiella resurser som behövs för bedrivandet av kommunernas räddningstjänst enligt LSO och vattenförsörjning enligt lagen om allmänna vattentjänster eller regionernas hälso- och sjukvårdsverksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen under nyss nämnda förhållanden. (sidan 464)

De ökade kostnader som kommer krävas för att för att anpassa va-verksamheterna att hantera kvalificerade fredstida krissituationer och höjd beredskap anser Svenskt Vatten ska finansieras via de medel för civilt försvar som staten tillför kommunerna och inte belasta VA-kollektiven i respektive kommun. Detta med hänsyn till kraven på nödvändiga kostnader i Lagen om allmänna vattentjänster.

Svenskt Vatten vill poängtera nödvändigheten i att förslagen som rör de kommunala vatten- och avloppsverksamheterna i betänkandet Ökad va-beredskap, SOU 2024:82, genomförs.

Det är inte ekonomiskt försvarbart, eller i praktiken möjligt, att vatten- och avloppsverksamheten ska fungera som vanligt vid fredstida kriser och höjd beredskap. Det behövs föreskrifter och vägledningar som pekar ut en rimlig nivå för vattentjänsternas funktion vid sådana händelser och även vilka prioriteringar som ska göras, exempelvis i avvägningen mellan miljö och hälsa. Förslag rörande detta finns i SOU 2024:82.

Vatten- och avloppsförsörjning är en förutsättning för landets robusthet och motståndskraft, men konsekvenserna för va-verksamheterna av förslagen i denna utredning (SOU 2024:65) har inte beaktats, i enlighet med tidigare citerad

avgränsning.

Ett genomförande av förslagen i Ökad va-beredskap, SOU 2024:82, kan till viss del täcka upp för denna brist.

Slutligen ska också framföras att kommunerna bedriver sin va-verksamhet i många olika former – där bolagsformen och kommunalförbund idag står för mer än hälften av verksamhetsutövarna. Oavsett driftsform är det kommunen som är huvudman, antingen direkt eller via helägda bolag.

I dagsläget placeras de helägda kommunala va-bolagen ofta utanför de möjligheter som ges att söka och få statliga bidrag till förmågehöjande åtgärder. Det innebär att många av va-verksamheterna i Sverige inte genomför nödvändiga åtgärder i den takt som är önskvärd.

Det är viktigt att ny lagstiftning och eventuella stödåtgärder riktas på samma sätt och likvärdigt till alla kommunala va-verksamhetsutövare oavsett hur kommunerna har valt att organisera sin va-verksamhet.

Anders Almgren
Ordförande
Svenskt Vatten AB:s styrelse

Pär Dalhielm
VD
Svenskt Vatten AB